ಈ ಮೇಲ್ಮಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡವುಗಳನ್ನೂ ನಡೆ ಇದು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವು ಇಂತಿವೆ.

1) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.
2) ಕಾಮೂರು, ಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
3) ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
4) ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಭರವಸೆಗಳು, ಅಂತೆಯೇ ರಾಜ್ಯ ನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.
5) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸುಧಾರಣೆ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
6) ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಸೇವಾ ನಿಯಮ ಹಾಗು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಅಂತೆಯೇ ಹೊಸ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿರುವುದು.
7) ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗು ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
8) ತಾವು ರೂಪಿಸಿದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಮುಖ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು..... ಮುಂತಾದವು.

******

Scanned with CamScanner

ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳು (Salary and Allowances) : ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಸಚಿವರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಅಧಿಕಾರದನ್ವಯ ಸಂವಿಧಾನದ 164(5)ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ಶಾಸನಗಳಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಈ ಮೇಲಿನ 2005ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಸಚಿವರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. 1) ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಮಾಸಿಕ 12,000/- 2) ಸಚಿವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಾಸಿಕ ಮಾಸಿಕ 10,000/- 3) ಸ್ಪೀಕರ್ ಸಚಿವರಿಗೆ ಮಾಸಿಕ 10,000/- 4) ಉಪಸಭಾ ಸಚಿವರಿಗೆ ಮಾಸಿಕ 8,000/- 5) ಉಪ ಸಚಿವರಿಗೆ ಮಾಸಿಕ 7,000/-ರಂತೆ ವೇತನದ ಜೊತೆಗೆ 8,000/- ರೂ.ಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಣ ಭತ್ಯೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ದಿನ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತಗಳಿಗಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ರೂ.1,000/-, ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ರೂ.1,200/-ರಂತೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ದಾಖಲೆ ಬರೆಯಲು, ಸರ್ಕಾರಿ ವಾಹನ, ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Functions of Ministry) : ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಂತೆಯೇ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ಇಂದು ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

1) ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. 2) ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ. 3) ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನುಸಾಧಿಸುವುದು 4) ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. 5) ನ್ಯಾಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು 6) ಶಾಸನಾತ್ಮಕ.

1) ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು (Determination of Administrative policies) : ಆಯಾಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಧೋರಣೆ-ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶಾಸನಗಳ ಸರಿಯಾದ ಜಾರಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯುವುದು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

2) ಆಡಳಿತ / ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ (Control over Government) : ಇದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ದೂರುಗಳ ನಿಗಾ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಕಂಡು ಅನುಗುಣ ಮೂಲಾ ಪ್ರಯೋಜನವು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಆಸಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಂಡು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಚಿವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಚಿವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಸುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

3) ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನುಸಾಧಿಸುವುದು (Establishment of co-ordination) : ಸರ್ಕಾರದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯಗಳಾಗಿರುವ ಇಲಿತ ಅಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆಯ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನುಸಾಧಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿಟ್ಟಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇಂದು ಇದಿರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಂಗಡಿಸಿ ಮಾಡುವುದು ದುಷ್ಕರವಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಅಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವಂತೆ ಸ್ವತ್ತ ಸ್ವತ್ತ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಇದೂಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮರ್ಪಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಮನ್ವಯತೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಕೂಡ ಇದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

4) ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Financial functions) : ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಧಾರ ಹಾಗು ಅಧಿಕ ಅಂಗಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೂ ಕೆಲ ಕರ್ತವ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಸರ್ಕಾರ ಇಷ್ಟಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾರ್ಗ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ತೆರಿಗೆ, ಸುಂಕಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪಡೆಯಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವ್ಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳ ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು ಮೊತ್ತಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹಣ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ಸಹ ಇದರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಅಪಾರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

5) ನ್ಯಾಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Judicial functions) : ದೇಶದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅಪರಾಧಿಗೆ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಮೇಲ್ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಅನ್ವಯ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಅಥವಾ ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂತಿಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದು ಕೆಲವೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

Scanned with CamScanner

[illegible] ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಗೃಹಸಚಿವರು ಸದಸ್ಯರು, ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳ ಮೇಯರ್ ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಚಿವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹಿಂಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿಯೆ ಒಂದೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

7) **ಸಂವಹನ ಸೇತುವೆ (Communication Channel)** : ಆಡಳಿತದ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆಯಾಗುವಂತೆ, ಆದರೆ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸುವಂತೆಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿದ್ದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೂ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ಅಂತೆಯೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಸಂಬಂಧ, ಮಾಹಿತಿಗಳು, ನಿರ್ಣಯದ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸಭೆಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರದ liaison ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

8) **ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಅಧಿಕಾರ (Power of Dissolution)** : ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದೆನ್ನಲಾಗಿದ್ದು ಬಹುಮತ ಈ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಅರ್ಧ ದಷ್ಟು ಸಚಿವರು ಎನ್ನಲಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆಯೆಂದು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತವಾದಾಗ, ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಅಂಗೀಕಾರ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ, ಇದ್ದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದಿದಾಗ. ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ಸರ್ವಾತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೊನೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

9) **ಇತರೆ ಕಾರ್ಯಗಳು (Other functions)** : ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮೇಲ್ಮನೆಗೆ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವುದು, ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆಗಾರರ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡುವುದು, ಅಂತೆಯೇ ವಿವಿಧ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಾಗಲು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆಯಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದು ನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಚಿವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೈಜ ಸ್ಥಾನಮಾನ (Real position of Chief Minister) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಇವೆಲ್ಲವು ಸರ್ಕಾರಿಯಂತಾಗುವುದೇನೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆಂದರೆ ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂವಿಧಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಂವಿಧಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ಸಚಿವರ ಇದರ ಗಡಿಯ ಮೀರಿ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಚಿವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಎಂದೂ ಆ ರೀತಿ ನಡೆಯಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೂಗೂ ತಮಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ರೀತಿ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಆ ರಾಜ್ಯದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಹುದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ (Ministry of State) : ಸಂವಿಧಾನದ 164ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಇಂದು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯ ನಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವ ಒಂದು ಅಧ್ಯರ ಕೂಟವಾಗಿದ್ದು ಸರಿ ಸುಮಾರು 20-25ರಷ್ಟು ಸಚಿವರನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಅದ್ದಿಯೂ ಕೂಡ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ದರ್ಜೆ, ರಾಜ್ಯಸಚಿವರ ದರ್ಜೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರ ದರ್ಜೆಗಳೆಂಬುದಾಗಿ 3 ದರ್ಜೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದು ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಿರಿಯ, ಅನುಭವಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷತೆಯ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಚಿವಾಲಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿದ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರು ಕೆಲವೊಂದು ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿರುತ್ತಾರಾದರೂ ಅತ್ಯಾಗದ ಮೇರೆಗೆಷ್ಟೆ ಇವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೀತಿ 3ನೇ ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಇವರಿಗೂ ಸದ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

Scanned with CamScanner

ನೇಮಕ ವಿಧಾನ (Mode of Selection) : ಸಂವಿಧಾನದ 164(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇದು ಶಾಸನಸಭೆಗೆ ಚುನಾಯಿತ ಪಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸರಳ ಬಹುಮತ ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಬಹುಮತ ದೊರೆಯದ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯ ಮುಂದೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ತನ್ನ ಆಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ಅಂಗೀಕಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಒಂದು ಅಂಗೀಕೃತ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆ ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನೇಮಕಮಾಡಬಹುದು. ಅದರ ಜೊತೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾದ 6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Powers/Functions/Duties) : ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಸ್ವೀಕೃತ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮೇರೆಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನುಸರಿಸ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೆಳಕಂಡವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳೆನ್ನಬಹುದು.

1) ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆ (Formation of Government) : ಚುನಾವಣೆ ನಂತರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ವಿವರ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯ ಈ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು, ಅಲ್ಪಮತದವರು, ಪಕ್ಷೇತರ, ಸ್ವತಂತ್ರರಿಗೆ ಅದರ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತ ಕೊಟ್ಟುಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಸೂಚಿಸಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ (ಶಾಸನಸಭೆ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದವರನ್ನೂ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಇದು 6 ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸದನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸ ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 164(4)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಸಚಿವರುಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸರ್ಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಅವರುಗಳ ದಕ್ಷತೆ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅನುಭವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳ ಬಹುಮತ್ತಿನ್ನು ಹಂಚಿಕೆಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

2) ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ (Control over the Ministers) : ರಾಜ್ಯದ ಆಂತರಿಕ ಶಾಂತಿ ಇದ್ದರೆ ಅವರುಗಳು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಸಚಿವರುಗಳ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಮೇಲೆ ಇವರೆಗಿನವರೆಗೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಅವರುಗಳ ಮೇಲೆಯಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಅಂದಾಜುಮಾಡಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿನ ಸಚಿವರನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಇಲ್ಲವೆ ಇವರ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಇದೇ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

3) ಸಚಿವರಿಗೆ ಸಾರಥ್ಯ (Leadership of Cabinet) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೀತಿ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಯೋಜನಾದಂತೆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸದಸ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಹೊಣೆ ಇವರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯಾಗಿದೆ.

4) ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ನಾಯಕ (Leader of the House): ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಕೆಳಮನೆಯಾದ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ನಾಯಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಅಧಿಕ ಕಾರ್ಯದ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಷದವರೇ ಹಿರಿಯ, ಅನುಭವಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

5) ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕತ್ವ (Party Leadership) : ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ, ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಆಗಿರುವ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಅದರ ಸಂಘಟನೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಗುರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನೀತಿ, ನಡವಳಿಕೆ, ಶಿಸ್ತು ಇಂತಹೆಗೆ ಪಕ್ಷದ ಬಲಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಜನಪ್ರಿಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಇದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

6) ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು (Co-ordination work): ಬೃಹತ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳು ಸರ್ಕಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಕೊಂಡಿಗಳಂತೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಡಚಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಇಲಾಖೆಗಳ

Scanned with CamScanner

ಇದಕ್ಕೆ ಅವಾಮಾನವೇ ಎಂಬಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು ಕೇಂದ್ರದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಕೂಡ ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ, ಅವರವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅದರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಬಂಗಾ ಎಳೆದರೆ, ಕೊಟ್ಟ ನಿರಾಗ ಎಳೆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿರುದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಂಗೆಟ್ಟಂತಾದರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇನು ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇದೆಲ್ಲದ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಸಿಗದಂತೆಯೆ ಹಾಲು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಮಾರಕವಾಗುವಂತಿರುವುದು.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸ್ಥಾನದ ಅಗತ್ಯತೆ (Necessity of the Governor's Post) : ಅದೇಕಾಲಿ ಹಾಗೆಯೆಂದರೆ ಬಳಕೆ ಬೇಕೆ? ಬೇಕಾದರೆ? ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದ ಅದರ ಸಂಬಂಧದ ಬಳಕೆ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬೇಕು ಎಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ದೇಶದ ಹೀಗಾಗುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದೇಶ ಎಷ್ಟುದೇ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಎರಡು ವಿಧದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸೇರಿದ ಪಕ್ಷದ ಸಚಿವರಾಯಿತು. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು, ಪಂಚಾಯ್ತಿ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆ ಅದೇಕಾಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆಯೂ ಕೆಲವು ಅಲಂಕಾರ, ಗೌರವಪ್ರಾಯ, ಹಣಕಾಸಿನ ಹಾವು, ಸ್ಥಾನ ಮಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಕ್ಕೆ ಅಂತೆಯೇ ಕೇಂದ್ರವು ಕಡಿಮೆಗಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನ ಹಾಗೂ ಮುಖಂಡರುಗಳಿಗೆ ಸೋಕವರು, ಪಕ್ಷ ನಿಷ್ಠರು ಮಂತ್ರಿಮಾಡುವಾಗ ಮರುಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಧನ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಿಯಾದ ಅಂಶಕ್ಕೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಗಾಧವೂ, ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಚಿವರೇ ಅಧಿಕಾರದ್ದಾಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಂದು ಹಾಯಿಸ್ತಾರೆ. ಅದರ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಧೂಳೇ ಗುಟ್ಟು, ಸಂಬಂಧದ ಸಾರ್ಥ ಸಿಕ್ಕಂದರೆಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಿಗಿಗಾರ್ ಅದರ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಇದರ ಪರವಾಗಿ ಹಾಯಿಸ್ತಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಅವಧಿಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಅವರಿ ಮಂಗಿಯಾದ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವಜಾಮಾಡಿಸಲಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥದ ಮತ್ತು ಈ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಇದೇ ಮಾಡಿದರೆ ಕ್ರಮಾಗಿಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರಾಯತ್ತದಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಇರುವಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳಿಂದಲೂ ಯಾವುದೇ ಅಡಚಣೆ, ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವಕಾಶದಿಂದ ಬರದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿಂತ ಇದ್ದರೆ ದೇಶ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಜೊತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಮಂತ್ರಿಸಭೆಯಾಗಿಯೂ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಇರುವುದು ಸಂಯಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯ ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳು ಸಮಂತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಬರ್ಗೈಗಿಂತ ಮೊಂಡು ಸೌಟು ಮೇಲೆಂಬಂತೆ, **Some thing is better than nothing** ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸಂಬಂಧದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೇಲಾದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಉಪಸಂಹಾರ (Conclusion) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಬಗೆಗಿನ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸಂವಿಧಾನ ಪ್ರಕಾರಗಿದ್ದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವಾಗ, ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವಾಗ, ಸಂವಿಧಾನ ಯಾವ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ, ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಾಗ, ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಮಂತ್ರಿಯವರ ವಿಶೇಷಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ರಾಜ್ಯದ ಅಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯ ಜೊತೆ ಸಹಕರಿಸುವಾಗ ನಿಜವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಕಾರರ ಕನಸು ನನಸಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದವರು ಕೇಂದ್ರದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅದರ ಅರಿವಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಗಮನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳ ಆಶಯ ಹಾಂಕಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ಸಾಧನವಾಗಲೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ (Chief Minister and Council of Ministers) : ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾಗಳಂತೆಯೇ ಸಂಯುಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕೇಂದ್ರದ ಸೈಷ ಸಂಸದೀಯಾಧಿಪತ್ಯವೆಂಬಂತೆಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆಯಂತೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ್ಯ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಸಂಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

Scanned with CamScanner

ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಹೊರ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುವುದಾಗಿದ್ದು, ಮಂತ್ರಿಪರಿಷತ್ತಿನ ಇತ್ಯರ್ಥದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಿಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಕೆಲ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೆಲ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿಳಂಬವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

5) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೇರುವುದು : ಸಂವಿಧಾನದ 356ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಇದ್ದಿದ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇರುವಾಗ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸಚಿವ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧಿಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಂತಂತ್ರ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

6) ಮೀಸಲಿಡಲು ಸಲಹೆ ಮಾಡುವುದು : ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇದೂರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೂರ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಹಲವಾರು ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಇರುತ್ತದೆ.

1) ಸೈನಿಕ್ ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬರುವ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮೊತ್ತದ ರಾಯಲ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಸನ, ಮೇಲ್ಮನವಿಯ, ತೀರ್ಪು ಮತ್ತು ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗಿರುವ 6ನೇ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿರುವ 9(2)ನೇ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರ.

2) 239(2)ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅದರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಅಧಿಕಾರ.

3) ವಿಧಿಗಳು, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಅಧಿಕೃತ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಇದೂರ ಹಣಕಾಸಿನ್ನು ಶಾಸನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವಂತಹ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗಿರುವ ಸಂವಿಧಾನದ 371(2)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರ.

4) ಸಂವಿಧಾನದ 371A(1)(b) ವಿಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತು ಶಾಸನಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ.

5) ಸಂವಿಧಾನದ 371(c) ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಮತೋಲನ ಶಾಸನಾಂಗದ ಸಮಿತಿಯ ಮೇಲ್ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮನವಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ.

6) 371F(g) ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿಂ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಂತಿ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗಿರುವ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ.

7) ಅದೇ ರೀತಿ 371(H) ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಅರುಣಾಚಲ, ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತು ಶಾಸನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕಾರ.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ (Relationship between Governor and the Chief Minister) :

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೆಂದರೆ ಇಂದು ಕೈಗೆ ಹಾಕಿದ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ, ಹಕ್ಕಿಯ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾನ ಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕೈಗೂ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಿಯಂತಹ ರಾಜ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ಚಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ, ವೈಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಮುಂಚೂಣಿಗೆಗಳಾದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕಾದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಅಥವಾ ರೆಕ್ಕೆ ಮುರಿದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಮುಂದೆ ಚಲಿಸಲಾಗದೆ ಸಿಂತಳ್ಳೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಫಲವನ್ನುಣ್ಣುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 167ನೇ ವಿಧಿಯು ಇದರಲ್ಲಿರುವ ನಡುವೆ ಸುಮಧುರ ಸ್ನೇಹ, ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕಗಳೇರ್ಪಡಲು ಬೇಕಾದಂತ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಗತ್ಯಾವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗವು ಇವರನ್ನು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಪರಮಾಪ್ತ, ತತ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಈ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿನ ಕೆಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆ ಸುಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಕೂಡ ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ಸೌಜನ್ಯವಾಗಿ ಬೇಟಿಯಾಗಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

Scanned with CamScanner

K) ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರಗಳು (Discretionary Powers) : ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಸಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಬೇಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನೇ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಸಂವಿಧಾನದ 163ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಇದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಕ್ರಿಸ್ಪಿಸಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಂದರೆ,

1) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕದ ಸಂದರ್ಭ : ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷ/ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ಸಾಂಸದರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ನಿಚ್ಚಳ ಬಹುಮತ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದವರು ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಮುಂದೆ ಬರದಿದ್ದಾಗ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದನ್ವಯ ಬಳಸಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದ ಕಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹಾಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯೂ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಇನ್ನೂ ಮೈತ್ರಿಕೂಟದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಅದೇ ಪಕ್ಷದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಿಂದಲೋ ಯಾರನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕು ಅಂತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೊದಗಿಸಿರುತ್ತದೆ.

2) ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ : ಸ್ವಂತ ಸಂಖ್ಯಾಬಲವಿರುವ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿಯನುಗುಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ನೇಮಕದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಅಗ್ರ ಬಹುಮತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತಾನು ಮಾಗಿದ ಮುಂದೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾಬಲವಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾದ.. ಇದೇ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಚಿವರುಗಳಿಂದ ಅವರ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದಾಗ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂವಿಧಾನದ 174ನೇ ವಿಧಿಯನುಸಾರ ಅಂತಹ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

3) ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಸಂದರ್ಭ : ಅವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡಿಸುವುದು ಮೊದಲೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು ಸಂವಿಧಾನದ 174(2)(b) ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಸಂವಿಧಾನ ಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಸಾಂಸದ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಮುಂದೆ ಬರದಿದ್ದಾಗ ಅಂತೆಯೇ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಧಾರಾ ಸದಸ್ಯ, ಗಣ ವಿಷಯ ಇದೇ ಮಂಡಲದ ಅಂದರೆಗಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಒಂದಾಗದ ತಲೆದೋರಿ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ.. ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಿಫಾರಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕಾಯದೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

4) ಮಸೂದೆಗಳ ಅಂಗೀಕಾರದ ಸಂದರ್ಭ : ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾಂಗವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವು ಕಾನೂನಾಗಿ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಇವರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಂವಿಧಾನದ 200ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಕೆಲವೊಂದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಮಸೂದೆ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಶಾಸನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಳುಹಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ.

2) ಸಚಿವರೊಬ್ಬರು ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಪ್ರಮುಖವಾದುದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ತಮ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆಕ್ಕಾಗುವಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ.

3) ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವಂತೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಾಗ.

4) ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾಂಗವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾದವುಂಟಾದರೆ, ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಉಳಿಸುವಾಗ.

5) ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಸಚಿವರು ಪ್ರಮಾದ, ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮುಂತಾದ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 164ನೇ ವಿಧಿಯನುಸಾರ ಅವರನ್ನು ಸಂಪುಟದಿಂದ ಹೊರಗೊಳಿಸುವಾಗ.

Scanned with CamScanner

3) 175ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಅಧಿಕಾರ.

4) 176ನೇ ವಿಧಿಯ ಅನುಸಾರ ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತು ಸಚಿವರ ಪ್ರಕರಣ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎದುರು ಮಂಡಿಸಲು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕ್ರಮ ಮಾಡುವುದು.

5) 192ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಅನರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಧಿಕಾರ.

6) ಸಂವಿಧಾನದ 288ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಗ ಅನುಸರಿಸುವ ಇಲ್ಲವೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡೆದ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ.

7) ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚನೆಗಳ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂವಿಧಾನದ 213ನೇ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡೆದ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದೂ ಅಧಿಕಾರ.

8) 323(2)ನೇ ವಿಧಿಯ ಅನುಸಾರ ರಾಜ್ಯ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಆಯೋಗವು ಒಪ್ಪಿದ ಆಯೋಗ ವರದಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

9) 213ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಸಾರ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸಂಬಂಧ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೂ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡುವುದು.

C) ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Financial powers/functions) : ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಂತಿದೆ.

1) 202(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು ಅನ್ನೂ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ.

2) 203(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸುವ ಮಸೂದೆಗಳ ಅನುಮತಿಗೆ ಶಿಫಾರಸು/ಅಂಗೀಕಾರ ನೀಡುವುದೂ ಅಧಿಕಾರ.

3) 205ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅನುದಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಅನುದಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ.

4) 207ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಮಂಡಿಸಿ ಅನ್ನು ಶಿಫಾರಸಿಗಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

5) ರಾಜ್ಯಸಭೆಗಳ ನಾಯಕ ನಿರ್ಣಯದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿ ಅನುದಾನಗಳ ಹೊಸ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

6) ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

D) ನ್ಯಾಯದ ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Judicial Powers/Functions) : ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದೂ, ಇದರ ಜೊತೆ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳೂ ಇರುವುದೂ ಇಂತಿದೆ.

1) ಸಂವಿಧಾನದ 161ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಪರಾಧಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಫಿಗೆ ಮಾಡುವ, ಬದಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ [redacted] ಅಧಿಕಾರ.

2) IPC (Indian Penal Code) ರ ಕಲಂ 54 ಮತ್ತು CPC (Criminal Procedure Code) ರ ಕಲಂ 432 ಮತ್ತು 433ನೇ ಪ್ರಕಾರ ಅಪರಾಧಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಮರಣ ದಂಡನೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಜೀವಾವಧಿ ಆಜೀವ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬದಲಿ ಬೇರೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದೂ.

3) ಸಂವಿಧಾನದ 233ನೇ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮೇಲೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸರ್ಕಾರ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಬಡ್ತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

4) ಸಂವಿಧಾನದ 234ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಆಯೋಗದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಸಮಿತಿಗೆ ಅನ್ಯ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದೂ ಅಧಿಕಾರ.

Scanned with CamScanner

2016

2.5.07
1-1-16

ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು (Salary and Allowances) : ಸಂವಿಧಾನದ 158(3)ರ ವಿಧಿಯಂತೆ ಇದೂ ದೇಶದ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ನೀಡಿದ್ದು, ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಸತ್ ಕಾಯ್ದೆ ಇದರಿಂದ ಮಾಸಿಕ 4,000/- ರೂಪಾಯಿಗಳು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಮಾಜಿ ಇದ್ದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಒಬ್ಬರೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎರಡು ಇಲ್ಲವೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು ಇದರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲದೆಯೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೆಂದು 158(3A) ವಿಧಿಯಂತೆ ತಿಳಿದು. ಸದ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಸಂಬಳ ಇದರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ತೆರಿಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ (Oath of Office) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡವರು ಅಥವಾ ಈ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು. ಸಂವಿಧಾನದ 159ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಸೈನಿಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಕ್ಷಣೆಗಳು (Privilages) : ಕೇಂದ್ರಪಟ್ಟಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಂವಿಧಾನದ 361ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಎಲ್ಲ ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಇದರಿಗಿದ್ದೂ, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸ್ವಾಯತ್ತಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲಾಗಲಿ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Powers and Functions) : ಕೇಂದ್ರಪಟ್ಟಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 154ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಅವು ಇಂತಿವೆ.

A) ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Executive Powers) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಇವುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸಂವಿಧಾನದ 154(1)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅವು ಇಂತಿವೆ.

1) 163(1)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಮೇಲಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಇದರದ್ದೇ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 164ನೇ ವಿಧಿಯ ಅನುಸಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಅದರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಇತರ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2) 165ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ರಾಜ್ಯದ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ಜನರಲ್‌ರ ನೇಮಕದ ಅಧಿಕಾರ.

3) 166ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇತರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಗಣಿಯಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

4) 167ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ.

5) 167ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆಜ್ಞೆಯಾದಿಗಳ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ

6) 316 ಮತ್ತು 317ನೇ ವಿಧಿಗಳ ಅನ್ವಯ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರುಗಳ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಪದಚ್ಯುತಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

7) ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿದ್ದಾಗ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ 356ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರ.

8) ರಾಜ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕುಲಪತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

B) ಶಾಸನದ ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Legislative Powers/Functions) : ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಶಾಸನಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಇವರು ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂವಿಧಾನದ 168ನೇ ವಿಧಿಯ ಇದರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಸನದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಅವು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿವೆ.

1) ಸಂವಿಧಾನದ 171ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಮಾಜಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ 11 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ನಾಮಕರಣಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

2) 174ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಶಾಸನಾಂಗದ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಕರೆಯುವ, ಮುಂದೂಡುವ ಅಂತೆಯೇ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

Scanned with CamScanner

ರಾಜ್ಯ ಆಡಳಿತಾಂಗ (State Executive)

ಭಾರತವು ಸಂಯುಕ್ತ ಮಾದರಿಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅಧಿಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು ಸಂವಿಧಾನದ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾವಧಿಯನ್ನೇನೂ ಹೊಂದಿರುವುದು ಇದರಿಂದ ಇಂದು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಪ್ರಧಾನಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ, ಸಂಸತ್ತು ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ಇವು ಕೂಡ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾಂಗ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವೋಚ್ಚಸ್ಥಾನ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಪ್ರಧಾನ ಮಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (The Governor) : ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಮಧ್ಯೆ ಸಂವಿಧಾನದ 153ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೇರೆಗೆ ಇಂದು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಇವರು ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತೆಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಈ ರಾಜ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಸತ್, ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಧಿಯಂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೂ 1956ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಂಡ ಬಗೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೇ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೇ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನೇಮಕ (Appointment) : ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದು ಒಂದು ವರ್ಗವು ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಯಿಂದಲೇ ನೇರ ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ಇವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗವು ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೇಮಕವಾಗಬೇಕೆಂದಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾಂಗವು ಸಂಬಂಧಪಡದಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾವು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇವರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಂತೆ ನೇರ ಮತದಾನದಿಂದ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಸಮತೆ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಇದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದ ಸ್ಥಗಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲದ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ ನೇಮಕವಾಗುವಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 155ನೇ ವಿಧಿಯಂ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ನೇಮಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ಉಚ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಕೋರ್ಟ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸರ್ಕಾರಿಯವರ ಅಂಗಾಗ, ಅವರ ಸಂಧಾರಣ ಅಂಗಲಾಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರವು ಇವನ್ನು ಮಾನಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಂತೆಯೇ ನೇಮಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ (Term / Tenure) : ಸಂವಿಧಾನದ 156ನೇ ವಿಧಿಯಂ ಇವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು 5 ವರ್ಷಗಳೆಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ 156(1)ನೇ ಉಪ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಅವರು ಇಷ್ಟಪಡುವ ತನಕ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 156(2)ನೇ ಉಪ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೊರಬರಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯು ಅಯ್ಕೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದೆಂದು 156(3)ನೇ ವಿಧಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualifications) : ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇವರು ಅತ್ಯೆ ಉತ್ತಮ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನೊಂದಿರಬೇಕು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 157ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು 2) 35 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬೇಕು 3) ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನೊಂದಿರಬಾರದು 4) ಸಂಸತ್/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು.

Scanned with CamScanner

ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ನಿ.ಪ. ಅನ್ವಯ ನಿ.ಪ. ಕಂದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದವುಗಳೂ ಸಹ ಇದರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಅಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

C) ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳು (Judicial functions) : ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಮತ್ತು ಕೀಳ್ದರ್ಜೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಮೂಲ ಅಥವಾ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರೇ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಇದರ ಅಥವಾ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂದರೆನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ, ಅಂತೆಯೇ ಮೇಲ್ಮನವಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ರಾಯಭಾರಿಗಳು, ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಆಯೋಗಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮುಂತಾದ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಇದರಲ್ಲೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ನ್ಯಾಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದು ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಈ ಕೆಳಕಂಡಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವು ಇಂತಿವೆ.

1) ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ರೂಪಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವುದು.
2) ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು.
3) ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಮಾತುಗಳಿಗಾಗಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
4) ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವ, ಮುಂದೂಡುವ ಅಥವಾ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು.
5) ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸರ್ಕಾರಿಸ್ವಾಮ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವುದು.
6) ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಮತಿಸುವುದು.
7) ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು.
8) ವಿಚಾರಣೆ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಅವುಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದ ವರದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
9) ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅನುಮತಿಸುವುದು.

ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು 100ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸದಸ್ಯರಿರುವಂತೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವಾಲಯವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದ ಪಕ್ಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ R.A.W, S.P.G. ಮತ್ತು N.S.G ಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ (Conclusion) : ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಧಾರ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗುವುದು ಸ್ವಾಯತ್ತವಾಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ನೈಜ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವೆಂದು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಾರದೆಂದರೆ ತಪ್ಪು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂಬಂತೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇದು "ಸೂಪರ್ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯಲಾಗದು.

Scanned with CamScanner

7) ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯ (Co-ordination between Parliament and Cabinet) : ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಬಹುಮತದ ಪಕ್ಷದ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಗಳು ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಗಮನದ ಒಂದು ಕೆಲಸದ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವುದರ ಹೊಣೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ತನ್ನನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಸತ್ತು ಕೂಡ ಇದರ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗೌರವ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣ.

8) ರಹಸ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ (Maintenance of Secrecy) : ಇದರ ಸದಸ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಗೆ, ಸರ್ಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮತ್ತು ಅಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿದೇಶಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಹಾಗೆ ಬಹಿರಂಗ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಇದರ ಅನ್ವಯವಾಗಿದ್ದು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಗುಟ್ಟು ಬಯಲಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಂತ್ರಿ ಹೊಣೆಗಾರನಾದುದರಿಂದ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಕಾರ್ಯಗಳು (Functions of Cabinet) : ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಇಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸ್ಥಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

A) ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು (Administrative functions) : ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಇದು ಇಂದು ಕಾರ್ಯಾತ್ಮಕ ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಆಡಳಿತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು (Determination of Administrative policies) : ಅಂದರೆ ಆಡಳಿತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಧೋರಣೆ-ಧೋರಣೆ ತಾನು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಹಣಕಾಸಿನ ಗುರಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತು ಇತ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಅಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜೊತೆ ಯಾವ ತರದಾದ ವ್ಯವಹಾರ, ಹಾಗೂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

2) ಆಡಳಿತಾಂಗ / ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ (Control over Government) : ಹಾಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ರೂಪಿಸುವ ನೀತಿ, ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಾನಿಗೆ ತಂದು ಅಧಿಕಾರ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧೋರಣೆ-ಧೋರಣೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾದುದು ತಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಚಿವ/ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೇಗೆಯೇ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅನ್ಯ ಬದ್ಧತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

3) ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು (Establishment of co-ordination) : ಭಾರತ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಇದ್ದರೂ ಅದರ ಯಂತ್ರವು ಬೃಹತ್ಕಾಯವಾಗಿರುವುದರ ಹೊಣೆಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಇದಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮೂಲ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಬೃಹತ್ಕಾಯದ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಇಲಾಖೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ನೈಜವಾದ ಸಚಿವಾಲಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತೆ ಒಂದರೊಡನೆಯೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯದ ಸಂಬಂಧವೆಬೆಸೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದೂಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿರಸವೇರ್ಪಡದಂತೆ ಬಹಳಾಗಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಕೂಡ ಇದರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

B) ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು (Financial functions) : ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೊಂದಿದ್ದು ಸಮಯದ ಅಭಾವ ಹಾಗು ಅಧಿಕ ಕಾರ್ಯದ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನದೇ ಸದಸ್ಯರಾದ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಮೂಲಕ ಖರ್ಚು ತೆರಿಗೆ, ಕಂದಾಯ, ಸಾಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಾರ್ಷಿಕ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರ ಹೊಣೆಗೆ ವಿಧಾನಪಟ್ಟಿ ಆ ತೆರಿಗೆ, ಕಂದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾರನ್ನಾವ ರೀತಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು

Scanned with CamScanner

3) ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಸಚಿವರುಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ಅಧಿಕಾರವು ಇದು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಚಿವರುಗಳಾಗಿ ಇರುವ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಳಮನೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯ 15-20 ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಅಧಿಕಾರ, ಹಿತಾಸಕ್ತಿ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಗಣ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಂತೆ ಇದರ ಮೇಲೆ ಮತದಾರ ಜನತೆ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೆಲವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಸರ್ಕಾರಿಯಂತೆ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು (Salary and Allowances) : ಸಂವಿಧಾನದ 75(6)ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಧಾನ ಇದರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ ವಹಿಸಿದ್ದು, ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ವೇತನ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅಂದಿನ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಧಾನ ಒಟ್ಟು ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರ ಮೊತ್ತ 75 ಮಂದಿಯಿಂದ (ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರು ಸಂಖ್ಯಾಬಾಹುಳ್ಯವಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅಧಿಕೃತ ನಿರ್ಣಯ, ರೂಢಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ಸವಲತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು (Features of Cabinet System) :

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯೋಗ್ಯ ನೀತಿ, ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಜೊತೆ ಪ್ರಮುಖ ಸಚಿವರನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವುದರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಅವು ಇವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸುವುದು (Seperate the President) : ಮಾನ ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕಾರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಯೋಜನೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನಿಯಂತೆ ಮಾಡದೆ ಕೂಡ ಇದರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕೈಗೊಂಡ ಯೋಜನೆ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಇದರ ನೇರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

2) ಪ್ರಧಾನಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು (Prominance to P.M. Leadership) : ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಳುವ, ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ರಚನೆ, ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸರ್ವ ಸ್ವೇಚ್ಛ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಂಶವು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ನೀಡಿರುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

3) ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯ (Political Hornony) : ಸರ್ಕಾರವೆಂದರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಪಕ್ಷದವರನ್ನೇ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಪಕ್ಷ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸದಸ್ಯರಂತೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಘರ್ಷವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

4) ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Ministerial Responsibility) : ಸಂವಿಧಾನದ 75(2)(3) ವಿಧಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಎಂದು 2 ರೀತಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿರುತ್ತದೆ.

5) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Individual Responsibility) : ಸಂವಿಧಾನದ 75(2)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಗಳಿದ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನೂ ಅವರವರ ಖಾತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಸದನದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಯಾವುದೇ ತೆರದ ಅವಘಡಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಆಪಾದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಇದರ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಸಚಿವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

6) ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Collective Responsibility) : ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಂತೆ ಇದು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 75(3)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇ ದೋಷದೋಷಗಳುಂಟಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕುಂಟಾಗಿ ಅವಿರತ ಉಂಟಾಯಿ, ನಷ್ಟವುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ಸಚಿವರ ಪ್ರಮಾದದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದೇ ಹೊರುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದಿರುತ್ತದೆ.

Scanned with CamScanner

II) ವಿಸರ್ಜನಾಧಿಕಾರ (Power of dissolution) : ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರ ಬಳಿಯಿರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿ ಇರುವ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಾಯದವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಮತ ಪಡೆಯಿರುವ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಿರುವುದೇ ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಇರಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾಬಲವಿರುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಭಿಮಾನ, ಒಟ್ಟು ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಬಹುಮತದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗದೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಹುಮತ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಬಳಿಯಿರುವ ಈ ಅಸ್ತ್ರವೇ ಕಾರಣ. ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರಿಯವರ ಅಂತಿಮ ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತವಿದ್ದ ಇದರ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಅನ್ಯ ಬಹುಮತವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಸಿ ಮರುಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅದೇಕಾರಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಇರುವುದು ಕಾಣದೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂವಿಧಾನ ಮೂರೂ ಸ್ಥಿರ ಸಂವಿಧಾನಾಧಿಕಾರಿಯವರಾಗಿರುವ ಪ್ರಧಾನಿಯಾ ಇದ್ದು ಅದೇಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಧಾನಿಯ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ (Position of the Prime Minister) :

ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಮೇಲಿನಿಂದ ಇರುವುದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತೆಯೂ ಎಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಿದ್ದರೂ, ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದು ಕೆಲ ಅವರ ನೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ ಇದರ ಅಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಬಹಳ ಬದಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂಂದಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೇರ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಸಹಿಸಲಾರರು ಬಹುಮತ ಈ ಸಂವಿಧಾನಾಧಿಕಾರಿಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇದನ್ನು ಕಾಲ ರಚಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಗ್ರಹ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸರ್ದಾರ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂವಿಧಾನದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೇಲ್ಪಾಯ ಮಾಡಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ, ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಂವಿಧಾನದ ಕೇಂದ್ರ ಕೈ ಎಂದೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವತಂತ್ರಗಳ ಮಾತು ಬಿಡಲಾಗದೆ, ಮೂಲದ ರೂಪ ಎಂದೆಂದಿಯವಾಗಿ ಬಗ್ಗೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸರ್ಕಾರದ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ್ದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಯತ್ತೆ, ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ್ಗಳ ನೂರಾರು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಇದರ ಅನ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೇ ಅದರ ಮಂಡಳಿಯಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೆಯೂ ಕಡಿಮೆ ಸರ್ಕಾರಗಳಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ (Ministry of Union) : ಸಂವಿಧಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆಯಾಗಿಯೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೂ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂವಿಧಾನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಧಾನಿಯಾ ಸ್ಥಿರ ಸಂವಿಧಾನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಅಡಳಿತದ ಸಮಯ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವೆಂಬುದಿರುತ್ತದೆಂದು ಸಂವಿಧಾನದ 74 ಮತ್ತು 75(1)ರೆ ವಿಧಿಗಳು ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂತ್ರಿಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಸರ್ಕಾರವೆಂದ್ದಾಗ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ದರ್ಜೆ ಸಚಿವರು, ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರೆಂಬ ಮೂರು ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಥವಾಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ, ದೆಹ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಯೆಂಬುದು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆಯ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ದರ್ಜೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಿದ್ದರೂ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯದಾದ ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಮೇರೆಗೆ ಧಾರಾಳಿಸುವುದುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಅಥವಾದ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸಚಿವರುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ನಮಗೆ ಇದರ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯಿರಬೇಕಾದುದು ಅತೀ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಗಳೆಂಬವನ್ನು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮೇರೆಯಾದುದಾಗಿ ಇದೂಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗೊಂದಲಗಾರರ್ಯೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

I) ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ: ಇದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ಸಚಿವರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವರು, ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸಚಿವರೆಂಬ ಮೂರು ದರ್ಜೆಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

Scanned with CamScanner

4) **ಸಚಿವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (Leadership of Cabinet) :** ಸಚಿವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆಮಾಡಬೇಕು ಹಂಚಿಕೆಯಾದ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೆಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ಇದರ ಚರಿತ್ರೆಯಾದ ಅಂದಾಜಾಗಿದೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ 2013ರ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಪುಟ ವಿಸ್ತರಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಂಪುಟ ಸಚಿವರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ಸಚಿವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಈ ಅಸಮತೋಲನವೂ ಇದರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಸಚಿವರನ್ನು ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಇದರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆಷ್ಟು ಮೂಲ ಅಂದಾಜು-ಅಂದಾಜಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

5) **ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (Leadership of Lok Sabha) :** ಸಂಸತ್ತಿನ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷ/ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟವು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ ಅದೇ ಪಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ಸಂಸದರೇ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೂಲ ಅಡಗಿದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಸಚಿವರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ಮೊದಲ ಸಮಾವೇಶದ ಅದರ ಅಧಿವೇಶನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳುವುದೇ ವಿಶೇಷವೂ ಕಡಿಮೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರ ಕಡೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

6) **ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (Leadership of Government) :** ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ಇದರ ಜೊತೆ ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದವರು ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಪ್ರಧಾನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರದ ಯಶಸ್ಸು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪ ಅಧಿಮತದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ರಚನೆಯ ಸಚಿವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಧೇಯಕಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ, ಮೇಲಿನವರಿಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅಷ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸೈನ್ಯ, ಸಚಿವರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆಯೂ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

7) **ಸಮನ್ವಯಾಧಿಕಾರ (Power of Co-ordination) :** [illegible] ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳು ಕೊಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವೂ ಸಫಲ ಮುಂದೆ ಹರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ಆಯೋಗಗಳು, ಆಯೋಗದಗಳಾಯಾದಂತೆ ಆಡಳಿತವು ಸುಗಮವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇಯಾದರೂ ಈಗ ಅನ್ಯಪ್ರಾಂತ್ಯ ಇದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಇದರ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇದರ ಮೂಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆಯೆಂದಾಯಿತು.

8) **ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತುವೆ (Communication bridge) :** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಇದರ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಯಂತ್ರಿಯಂತೆಯೂ ಮುಖ್ಯವೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ಇವರನ್ನು ಬೇಟಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಪಡಿಸುವುದು ಅಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ನಿಯಮದ ಸಂಗತಿ, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಪಡಿಸುವುದು ಒಂದು ತೆರನಾದ ಸಂವಾದಾಧಿಕಾರದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಧಾನಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

9) **ಮುಖ್ಯ ಸಲಹೆಗಾರ (Chief Advisor) :** ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಸೇವೆಗೈದವರಾಗಿ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದ ಮಾನವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಅಂತಹವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಪಿರಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ಮೂರು ನಾಗರಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಸ್ಯಾಮಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ನೇಮಿಸುವುದಾಗಲೂ ಪ್ರಧಾನಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

10) **ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ (Representative of the Nation) :** ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಭೆ, ಸಮಾರಂಭ, ಸಮ್ಮೇಳನ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದ ಬೇಟಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

Scanned with CamScanner

ಅಧಿಕಾವಧಿ (Term) : ಸಂವಿಧಾನದ 75(2)ರೆ ವಿಧಿಯಂ ಇದರ ಅಧಿಕಾವಧಿಯನ್ನು [illegible] ಅವರಿಗೆ ಮೇರೆಗೆ ಅವರ ಸಚಿವರ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿನ ಬಹುಮತವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಅನ್ನ ಸಚಿವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹಿಂಗೆ ಮೊದಲಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಮೇರೆಯವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಇದರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು (Salary and Allowances) : ಸಂವಿಧಾನ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯಾದ ವೇತನ ಮತ್ತು ಇತರ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದು 1997ರಲ್ಲಿ ಇದರ ಮಾಸಿಕ ವೇತನವು (ಪ್ರಧಾನಿಯವರಿಗೆ ದೇವೇಗೌಡರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ) ರೂ.15,000 ಗಳಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಬಂಗಲೆ, ವಾಹನ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ರಜೆಗಳಾಗಿ ವಿಶೇಷ ರಜೆಗಳನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಇರುತ್ತವೆ.

ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Powers and Functions) : ಸರ್ಕಾರ ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಪಾರವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನೆ ಎಂದು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇದು ಮತ್ತಿನ ಕೈಚೀಲ' ಎಂದು ಗಾದೆಯಂತೆ ಇದರ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದರೂ ಇನ್ನು ಎಂದು ಅಂತಿಮವು ಗಾಯಕಿಯಾಗಿ ಇದರ ಅಂತರ್ಸಂಬಂಧ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರೂ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡವುಗಳನ್ನು ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆ 2) ಖಾತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ 3) ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ 4) ಸಚಿವರ ಪದಚ್ಯುತಿ 5) ರೋಷಣೆಯ ಅಧಿಕಾರ 6) ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರ 7) ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ 8) ಸಂಪರ್ಕಸೇತುವೆ 9) ವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ 10) ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ 11) ಮಾಧ್ಯಮಗಳೊಂದಿಗೆ 12) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

1) ಸರ್ಕಾರದ/ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಚನೆ (Formation of Government / Ministry) : ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೇ ಇದರ ದೊಡ್ಡ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವರವರ ಮತ್ತು ಹಾಗೂ ಸಂಸದೀಯರಿಗೆಗಾಗಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾ ಮೇಲ್ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವನ್ನಿರಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನದ 74ನೇ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಪತಿಯವರು ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಕೆ ಅನ್ಯವಿರುವ ಸಚಿವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೇರೆ ಪಕ್ಷದವರನ್ನು) ಸರ್ಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ ಅಧಿಕಾರ ಯಾರಿಗೆಯೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವುದು ಅದರಿಂದ ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಲು ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ) ನಿಷ್ಠೆ, ಅನುಭವ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನೆಯವರನ್ನು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳು, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಕೋಮುಗಳಿಗೂ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಅಯಕೆಯಂತೆ ರಾಜಕೀಯವಾದರೂ ಇದು ಮತ್ತು ಮೇರೆಯಂತೆಯೂ ಸಂಯೋಜನೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿಯವರಿಗೆ ಅಧಿಕ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದು ಸಚಿವರುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆಯೂ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯದ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಸಚಿವರ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಂತೆಯೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ರಚ್ಚಿಸಲಿಯವರ ಮಂತ್ರಿಯ ಅಮಾನತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನಿಯವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ/ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

2) ಖಾತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ (Distribution of Port folios): ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಿತ್ತಿಗೆ, ಪಾರಮ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧಾರಸಹಿತವಾಗಿಯೂ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆಮಾಡುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿದ್ದರೂ ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಇಂದಿರಾರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಷ್ಟುಮಾತ್ರವಿದ್ದರು. ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಒತ್ತಡಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದರ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಅವರಿಷ್ಟದಂತೆ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ಹಣ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳಾದವರ ಬಲ ಬಲಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಖಾತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

3) ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಹತೋಟಿ (Control over Ministry) : ಯಾವ ಸರ್ಕಾರದ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅಯಶಸ್ಸು ಪ್ರಧಾನಿಯವರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಜನತೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮತಗಳಿಗೂ ಇದರೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಸದ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಸಚಿವರಾದರೂ ಅಜ್ಞಕ್ಕೆ, ಅನ್ಯಮಾನ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಇನ್ನಿತರ ಸ್ಥಾನ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ತರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಇದರ ಮೇಲಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಕೂಡ ಇದರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡುವ, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಇದರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

Scanned with CamScanner

ಉಚ್ಚಾಟನೆಯ ಅವಧಿ : ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಕಲಮೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದ್ದು ತಾನೆ ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ, ಒಂದು ವೇಳೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಥವಾ ಮರಣವುಂಟು ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾನ ತೆರವಾದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನೈದಾದಷ್ಟು ಉಚ್ಚಾಟನೆಯನ್ನು ಅವಧಿ ಮಾಡಬೇಕಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ (Oath of Office) : ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದಿದ್ದು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಕಲಮೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು.

ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Powers/Functions) : ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ & ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರದಿದ್ದರೂ ಇವರು ಇದರ ಈ ತಿಳಿಯದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವು ಇಂತಿವೆ.

1) ಕಲಮೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯ ನಿಯೋಜಿತ ಭೇದಾಭಾವ ಅಗಿ ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು.
2) ಕಲಮೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ವಿಧಿರ, ರಾಜೀನಾಮೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇಲ್ಲವೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕರಣ ಅಥವಾ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವಾಗ ಅವರ ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
3) ದೇಶದ ಕೆಲ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕುಲಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
4) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಶುಭಾಶಯ ಮಾಡಿ ನಿಯೋಗವು ಅಂತರ್ದೇಶ ಇತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ (Conclusion) : ಸಂಯುಕ್ತ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ್ಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನವು ಅತ್ಯಿನ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಸಂಯುಕ್ತ ಮೇಲ್ಮನೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಚಿವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಸಹಿಸುವ ಅಧಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಸಮಾನರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಅತ್ಯೆಗೂ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರ/ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಅಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಕೆಲ್ಲಾದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯಂತಾಗಿ ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಿ ಇದನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದೇ ಕಾರಣ ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ಶಕ್ತ ಧೀರ, ಗೌರವಾನ್ವಿತರೇನ್ನುವುದಾದರೆ ಕಿರ್ಯಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇವರಿಗೂ ಸಹ ಕೆಲವು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆಯನ್ನಿತ್ತಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (Prime Minister) :

ಪೀಠಿಕೆ (Introduction) : ಗ್ರೀಕ್ ಪ್ರಾಚೀನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಬಾರಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಹುದ್ದೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಅದರ ಮಾಡಿದ ಅಷ್ಟೂಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಇಂದಿನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಸಹ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರಗಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೈಜ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿ, ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಎಂತಹದೇ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಹ ಶಾಸನಸಭೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಯಾದರೂ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಲೆಂದು ಕನಸನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಯಶಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೆ ಅವನತಿಯು ಇದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಜಾಣ್ಮೆ, ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಅಡಳಿತದ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಿಯಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ, ಸರ್ಕಾರದ, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ, ಲೋಕಸಭೆಯ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪಕ್ಷದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಸಹ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಯ್ಕೆ ವಿಧಾನ (Mode of Selection) : ಸಂವಿಧಾನದ 75(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಇವರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷದ/ಪಕ್ಷಗಳ ಒಕ್ಕೂಟದ ನಾಯಕರನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಬಹುಮತ ದೊರೆತ ಯಾವೊಬ್ಬರೂ ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರದಿದ್ದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ, ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತರೆಂದು ತಂತಾ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೇಮಕ ಗೊಂಡವರು ವಿಧಿಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಮುಪಿಯೊಳಗೆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಕಡುಗಿರುವ ಬಹುಮತವನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಬೇಕಾದುದರ ಜೊತೆಗೆ 6 ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯಸುವುದೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಂದಿಗೆಗೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರಾಮವಿಟ್ಟು ನೀತಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

Scanned with CamScanner

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ನೈಜ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ (Real Position of the President):

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 100ನೇ ಮತ್ತು ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಅನುಸರಿಸ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಎಂದಿರುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಸ್ಥಾನ ಕೇವಲ ಶೋಭೆಯದ್ದು ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಧಾನ ಸೇವಕರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಾರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಮೇರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದೂ ಸಾರಿರುವುದು. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇವರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಾರ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದೇ ಹೊರತು ಮೇರೆ ದಿಗಂತ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಯದಲ್ಲೇ ಇವರನ್ನು ನಾವು ಮತ್ತ ಮುಖ್ಯ, ಸ್ಪೀಕರ್, ಚೆಯರ್‌ಮನ್ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ರಾಜ್ಯ, ಅಂಬಿಕಾ ಮೂರ್ಖ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಡಾ: ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್, ಜಾಕಿರ್‌ಹುಸೇನ್ ಮತ್ತು ವಿ.ವಿ.ಗಿರಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಡೆದ ಮೂರ್ಖ ಇದೊಂದು ಅಲಂಕಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (Vice-President) :

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಗೈರಹಾಜರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜೀನಾಮೆ ಇಲ್ಲವೆ ಪದಚ್ಯುತಿಯಿಂದ ಖಾಲಿಯಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವು ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭ್ಯುದಯ ಹಾಗೂ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಇದಾದರೆಲ್ಲ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚಕರು 63ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು Warrant of Precedence ದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು (Salary & Allowances) :

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಮಾಸಿಕ ~~[illegible]~~ 1-1-16 ರಂದು ರೂಗಳನ್ನು ವೇತನವನ್ನೂಗಳೂ, ಸಾರಿಗೆ ಭತ್ಯೆ ಬಂಗಲೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂದು 63(3)ನೇ ಉಪವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ತಿಂಗಳಿಗೆ 20,000 ರೂಗಳನ್ನು ಪಿಂಚಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆ ತೆರವಾಗಿ ಇವರು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ನಿಗದಿತ ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇವರು ಅರ್ಹರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಯ್ಕೆ ವಿಧಾನ (Mode of Selection) :

ಸಂವಿಧಾನದ 66(1)ನೇ ಉಪ-ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳು, ರಹಸ್ಯ ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ಏಕಮತವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣದಾನುಗುಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ವಿಧಿಯ ಅಂದರೆ 66(2)ರಲ್ಲಿ ಉಪ-ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ನಂತರ ಸಂಸತ್ ಇಲ್ಲವೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualification) :

ಸಂವಿಧಾನದ 66(3)ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆಯಲೇಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, 1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. 2) ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲು ಶಾಸನದ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತೆಗಳಿರಬೇಕು. 3) 35 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬೇಕು. 4) ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು.

ಠೇವಣಿ ಮೊತ್ತ (Fixed Deposit) : ಸಂವಿಧಾನದ 66(4)ನೇ ಉಪವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವರು ರೂ.15,000 ಗಳನ್ನು ಠೇವಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಇದರ ಮೊತ್ತವು 20 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರು ಸೂಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ 20 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರು ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ (Term/Tenure) : ಸಂವಿಧಾನದ 67ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ದಿನದಿಂದ 5 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೊರಬರಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ 66(c)ಉಪ-ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವಧಿ ಮುಗಿದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವವರೆಗೆ ಇವರು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪದಚ್ಯುತಿ (Removal) : 66(b)ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ, 14 ದಿನಗಳ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಿದ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ನೋಟೀಸ್‌ನ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ 2/3ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಅನುಮೋದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

Scanned with CamScanner

4) 274ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಇತ್ಯರ್ಥದ ಹೊಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತೀರ್ಪನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವ ಅಧಿಕಾರ.

~~4) 266ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.~~

D) ನ್ಯಾಯದ ಅಧಿಕಾರ/ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Judicial Powers/Functions) :

ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಈ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಕೆಲವು ನ್ಯಾಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) 72ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ವಿಧಿಸಿದ ಯಾವ ರಾಜಿಯನ್ನಾದರೂ ಕ್ಷಮಿಸುವುದು, ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲೂಬಹುದು, ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೌಮ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಲು ಇಲ್ಲವೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ರದ್ದು ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರ.

2) 76(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರಣೆಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ಜನರಲ್‌ರವರಿಂದ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

3) 124(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿಗಳು.

4) 217(2)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳ ನೇಮಕಾತಿಗಳು.

5) 233(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಘೋಷಣೆಯಾದಾಗ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳ ನಿಯೋಜನೆ ಅಧಿಕಾರ.

6) 143ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಮುಖವಿರುವಂತಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೂಬಹುದಾದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಲಹೆ ಕೇಳುವ ಅಧಿಕಾರ.

E) ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರ/ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Military Powers/Functions) :

ಮೂರು ಸೇನಾಪಡೆಗಳ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿಯವರಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಮಿಲಿಟರಿ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಭೂಸೇನೆ, ನೌಕಾಪಡೆ ಮತ್ತು ವಾಯುಪಡೆಗಳ ಪ್ರಮುಖ ದಂಡ ನಾಯಕರುಗಳ ನೇಮಕಾತಿ.

2) ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಘೋಷಣೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ.

3) ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಮೇರೆಗೆ ಸೈನಿಕ ಕಾಯದೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಅನ್ಯ ಪಡೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಬಳಸುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರ.

F) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Emergency Power):

ಮೂಲ ರಾಜ್ಯಾಂಗದ 352, 356 ಮತ್ತು 360ನೇ ವಿಧಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಮೂರು ತೆರನಾದ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಘೋಷಣೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

1) ಅಂತರಿಕವಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಟಗಳು, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಗಲಭೆ, ಗಂಡಾಂತರಗಳುಂಟಾದಾಗ, ಇಲ್ಲವೆ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆಕ್ರಮಣದ ಭೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಟಾದಾಗ ಸಂವಿಧಾನದ 352ನೇ ವಿಧಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ/ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಣೆಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

2) ಸಂವಿಧಾನ ಕಟ್ಟಳೆಯಂತೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಹೋಯಿತಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸಲ್ಲಿಸುವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಂವಿಧಾನದ 356ನೇ ವಿಧಿಯನುಸಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ/ರಾಜ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇರಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

3) ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿನ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರು ಉಂಟಾದ ಹೋದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಉಂಟಾಗಿ ಅದು ಜನತೆಯ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 360ನೇ ವಿಧಿಯನುಸಾರ ಹಣಕಾಸಿನ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಣೆಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ. ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮೂರು ತೆರನಾದ ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳ ಘೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ದೇಶದಲ್ಲುಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಹಾನಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

Scanned with CamScanner

B) ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಗಳು (Executive Powers) :

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನದ ಸಂಬಂಧಿತ ಕಲಮುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವ ಯಾವುದೇ ಸೂಕ್ತ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಂವಿಧಾನದ 53 (1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ನೇರವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮ ಅಧೀನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಚಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂದ್ರೆ, ಅಂದರೆ ಕೇಂದ್ರದ ಸರ್ಕಾರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ 77(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು ಇವೆ.

1) 75ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರದ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಯವರಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಳ ಬಹುಮತ ಬರದೆ ಯಾವುದೇ ಸಹ ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆಗೆ ಮುಂದಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಬಹುದಾದ ಸ್ಥಾನ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ.
2) ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದಾದಾಗ 75(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಅಧಿಕಾರ.
3) 76(1)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್‌ರವರ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
4) 124(2)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
5) 148(1)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಲೆಖಪಾಲರ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕೆಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
6) 155ನೇ ವಿಧಿಯಡಿಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
7) 217ನೇ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
8) 280(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
9) 316(1)ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾಸಂಘ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
10) 324(2)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಧಾನ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
11) 338(3)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಆಯೋಗದ ರಚನೆ.
12) 339ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ.
13) 340ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ.
14) 344(1)ನೇ ಅಥವ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಸಮಿತಿಗಳ ರಚನೆ.
15) ಮುಂದಿನ ಸೇನಾಪಡೆಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳ ನೇಮಕಾಧಿಕಾರ.
16) ರಾಯಭಾರಿಗಳು, ಕೃತಿಗಾರರುಗಳ ನೇಮಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿಯೂ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು, ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಂತಹ ಗುರುತರ ಆಯೋಗಗಳ ಮೂಲ ಸಂಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಲೂ ಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

C) ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರ/ ಕಾರ್ಯಗಳು (Financial Powers/Functions) :

ಸರ್ಕಾರವೆಂಬ ಅಳತೆ ಯಂತ್ರದ ಹಾಲಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಹಣಕಾಸು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವು ಇವೆ.

1) ಸಂವಿಧಾನದ 112(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಯ ವರ್ಷದ ಮುಂಗಡಪತ್ರ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ.
2) 117(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ಮಂಡನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ.
3) 117(3)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ವಿಧಿಯಾದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

Scanned with CamScanner

A) ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರ/ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Legislative Power/Functions):

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರುಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಯಾವುದೇ ಮಸೂದೆ ಕಾಯಿದೆಯಾಗಿ ಹೊರಬರಬೇಕಾದರೆ ಇವರ ಸಮ್ಮತಿ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥವು ಇದರಿಂದ ಸಂಸತ್ತಿನ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂದು ಇರುವ ಅಧಿಕಾರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

1) ಸಂಸತ್ತು, ವಿಧಾನ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಗಳ ಇದೇ ಮುಂದಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ, ಇದರ ಅರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಿಯವರಿಗೆಯಾದ ಸೂಕ್ತ ಸಮಾವೇಶಗಳು ಮೂರ ಅಥವ ಮರಣಾಗಲು 12 ಮಂದಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯವರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಇದರ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾದ ಮತ್ತೆ ವಿಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರ

2) 85ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಕಣ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕರೆಯ ಮತ್ತೆ ಸಮಾವೇಶ ಮಾಡಿಸುವುದು ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಕರೆಯುವುದಾದ, ಮುಂದೂಡುವುದಾದ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆಯಾದ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

3) ಅದರಿ ಮುಗಿದ ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆಯಾದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವಿಧಿಯನ್ನು ಮೂಲಗೊಳಿಸಲಾಗದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇರೆಗೆ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದಾದ ಸಂವಿಧಾನದ 85(2)(b)ಗಳು–ವಿಧಿಯಡಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ.

4) 86ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನವನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಸದನಗಳಾದಂತೆ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ, ಅಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

5) 87(1)ನೇ ಈದ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲ ಸಂಸತ್ತಿನ, ಪ್ರತಿಯ ಅಧಿವೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಅಧಿವೇಶದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರ.

6) ಪ್ರಮುಖ ಮಸೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾದಾಗ 108ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಸಂಸತ್ತು ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಕರೆದು ಅದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

7) ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಶಾಸನದ ಮಸೂದೆಯನ್ನೂರಕಾರಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಮಸೂದೆಗಳು ಮಂಡಿಗೆ ಬರಲು 111ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಸೂದೆಯು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಜಾಹಿತ/ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಂತಹ ಮಸೂದೆಗೆ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡದೇ ಮುಂದೆ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ವಾಪಸು ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನೇ Suspensive Veto Power ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಅದರೆ ಅದೇ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ ಅನ್ನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಮತ್ತೆಯೇ ಎರಡನೇ ಬಾರಿಗೆ ಇದರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಂಸತ್ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿ/ಅಸಮ್ಮತಿಸಿದರೂ ಕೂಡುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದಾದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದನ್ನು Pocket Veto Power ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆಯೇ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಹ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ Absolute Veto Power ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ಸರ್ಕಾರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಚಲಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

8) ಸಂಸತ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ 123ನೇ ವಿಧಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ (ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಅಧಿವೇಶನ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ 6 ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅದರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ).

9) ಸಂವಿಧಾನದ 3 ಪಾರು 304ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಫ್ತು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಾರ್ಪಾಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅಂತೆಯೇ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಗಳು ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಬೇಕಾದ್ದು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗಳ ಮಂಡನೆಗೆ ಮೊದಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಂದ ಮಾರ್ಪಾಡುಮಾಡಿಸುವುದು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರ.

10) 331ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ನರಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇಹೋದಾಗ ಇವರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವುದಾದ ಅಧಿಕಾರ.

Scanned with CamScanner

ಇದಕ್ಕೆ ಹಂಗಿನ್ನ ಕೆಳ 14 ಕೊಟ್ಟಿ. ಅದರ ಇಂದು ನಿರ್ಣಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಸಂವಿಧಾನ 1 ಕೊಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿಯವರ ಮೊಂಬತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇದರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ವಿಧಿ (Oath of Office): ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು ಅಥವಾ ಇದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಸಂವಿಧಾನದ ಅರ್ಹ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಇದರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರ (Privileges): ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಗೆ 361(1)ರೀತಿ ಅದರ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ 1) ಇದರ ಅಧಿಕಾರದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. 2) 361(2)ರೀತಿ ಅದೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತೆರನಾದ ಸಿವಿಲ್/ಕ್ರಿಮಿನಲ್ಕೇಸ್ಗಳನ್ನು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೂಡುವಂತಿಲ್ಲ. 3) ಇದೇ ವಿಧಿಯ 3ರೀ ಅದರ ವಿಧಿಯ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನ (Method of Impeachment): ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬೇರೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹದಂತಹ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ನಿರ್ಣಯ/ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಕೆಳಗೆ ವಿಧಿಯಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಸದನ ದೋಷಾರೋಪ ಹೊತ್ತ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಕೈ 1/4 ರಷ್ಟು ಮಂದಿಯ ಸಹಿಯೊಂದಿಗೆ 14 ದಿನಗಳ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಸೂಚನೆಗೆ ನಿಯಮದ ಮೂಲಕ ಪದಚ್ಯುತಿಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಈ ಸದನದ 1/3ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಎರಡನೇ ಸದನಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಈ ಸದನದ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷ/ಟೀಕೆಗಳು (Defects/Criticisms): ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಪದಚ್ಯುತಿಗಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನವು ಕೆಳಗಿನ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಟೀಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಖರವಾದ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಸಿಂಧುತ್ವವಾಗಿ ಇದರ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸುವುದು ತಪ್ಪು.
2) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಹಾಜರಾತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಧಾನ ಸಾರಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
3) ಹಾಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಂತಮಾದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು ಎನ್ನುವ ಸಮಂಜಸ.
4) ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯರ ಕೈ ಒಂದು ಸದಸ್ಯರು ಒಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಗ ಎಂದು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿರುವುದು ಮಂಜಸವಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು (Powers/Functions of President):

ಭಾರತ ಮತ್ತುದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಭಾರತದಂತೆ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಿತರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿನ 100ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಅಂಶ ಇದರ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೆಯ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಇರದು. ಬಹುಮತ ಇದರ ಈ ಅಧಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳಾಂದಾಗಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇದರ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಮುಖರುಗಳಿಗಿಂತ ಇದರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೇ ಎಂದು ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸುವುದು ಸಹಜವೇ. ಅದರೂ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾರ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನೂ ಯಾರೂ ಮರೆಯಬಾರದು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

1) ಶಾಸನದ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು 2) ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಕಾರಗಳು 3) ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು 4) ನ್ಯಾಯದ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು 5) ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು 6) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರ/ಕಾರ್ಯಗಳು.

Scanned with CamScanner

ಈ ಮೇಲ್ಮನವಿಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು, ಯಾರು ಮೇಲ್ಮನವಿದಾರರೋ ಅವರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊದಲು ಸಾಕ್ಷಿ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಣಿಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಕಡಿಮೆ ಮತಗಳು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿದೆ ಎರಡನೇ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಮತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯಾಬಲದಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿದೆಯಡಿಯ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೇಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾಯಿದೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ: ರಾಜ್ಯಪಾಲರವರು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಚಿವರಾಗಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಇದರ ಮೂಲಕಾಗಿ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅದೇ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಚಿವಿಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವಿಷಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದು ಇಂತೆ.

1) ಪರಿಶಿಷ್ಟರಿಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಇದರ ಇಂದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಗೆದ್ದು ಬರಬೇಕಾದ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಇದರ ಮೂಲಕ ಗೆದ್ದು ಅದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗುವುದು.

2) ಇದರ ಪರಿಶಿಷ್ಟರಿಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

3) ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಸದಸ್ಯರು ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲಕಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಮಾಜಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯಿಂದ ಮೀಸಲಾದ ಸದಸ್ಯರ ಸ್ಥಾನ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಸೇರುವುದಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾಗಿ ಕೇಳ್ಪಡಬಹುದಾಗಿರುವುದು.

4) ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮೂಲಕವೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.

ಠೇವಣಿ ಮೊತ್ತ (Deposit Amount): 1997ರ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಚಿವಾಲಯದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವರು ರೂ 15,000 ಗಳನ್ನು ಠೇವಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇದರ ಠೇವಣಿಯನ್ನು 50 ಮಂದಿ ಸಂಸದರು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಇದರ 50 ಮಂದಿ ಸಂಸದರು ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು.

ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ (Term/Tenure): ಸಂವಿಧಾನದ 56(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು 5 ವರ್ಷಗಳೆಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು 56(1)(A) ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 56(1)(C) ಅನುವಿಧಿಯು ಇದರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರೆಗೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನವು ಖಾಲಿಯಾದರೆ, ಮರಣ ಇಲ್ಲವೆ ಅಕಾಲಿಕಗೊಂಡ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತೆರವಾದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಂಡರೆ ಅಗ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಇದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಬಹುದೆಂದು 63(2)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳೆಲ್ಲರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆರವಾದರೆ ಅಗ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualification): ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೂ ಅದರ ಇದರ ಹುದ್ದೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವವರೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಸಂವಿಧಾನದ 58(1)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು. 2) 35 ವರ್ಷ ಪೂರೈಸಿರಬೇಕು. 3) ರೋಕಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲು ಇರಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತೆಗಳಿರಬೇಕು. ಮುಂತಾದವು.

ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳು (Salary and Allowances): ಸಂವಿಧಾನದ 59(3)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಇದರ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ವೇತನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ (2007) ಮಾಸಿಕ ರೂ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೇತನದನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮಾಸಿಕ 12,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಛೇರಿ ವೆಚ್ಚದನ್ನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿಯ ಪಿಂಚಣಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 3ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಿಂಚಣಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇದರ ಸೇವಾವಧಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಲೀ ಇದನ್ನು ಬದಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು 59(4)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯ ಬಂಗಲೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. (340 ಕೊಠಡಿಗಳಿರುವ ಇದನ್ನು 1924ರಲ್ಲಿ ಎಡ್ವಿನ್ ಲುಟಿಯನ್ಸ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ ವಿನ್ಯಾಸಗಾರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದು

Scanned with CamScanner

3) ಕೆಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಇವರನ್ನು ಹೇಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು ಕ್ರಮ. ಕೊಂಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆ ಒಟ್ಟುಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಾಯಾಕ್ಷೆತ್ರ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 54 ಮತ್ತು 55ನೇ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. 54ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರನ್ನು "ದೇಶದ ಸರ್ವಾಧಿಕ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಆಯಾಯಕ್ಷೆತ್ರ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧಿಕ ಸದಸ್ಯರ ಮತದಾನ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಮತದಾನ ಸದಸ್ಯರ ಮತದಾನದಾರರುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಿದ 55(1) ರ ಅನುವಿಧಿಯಂತೆ ಇದರ ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಮತ್ತು ಎಲ್ ಪ್ರಾಂತದ ಪ್ರಮಾಣದಾರರು ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ 55(2)ನೇ ಅನುವಿಧಿಯಂತೆ ಇದರ ಮತದಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಸಂಸದ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ಪೈಸ್ಟ್ ಎಕ್ಸಿಸ್ಟರೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಅದು ಈ ಕೆಳಕಂಡಿದೆ.

ಅ) ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಮತದ ಪೈಸ್ಟ್: ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅದ್ದರಿ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಭಾಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಬರುವ ಭಾಗಾಕ್ಷವನ್ನು ಮತ್ತೆ 1000 ದಿಂದ ಭಾಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಈಗ ಬರುವ ಅಂಕಿಯೇ ಮೊತ್ತವೇ ಆ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಮತದಾನದ ಒಟ್ಟು ಮತಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ (2007 ಜನವರಿ) ಸುಮಾರು 56ರಷ್ಟು ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಅಂತೆಯೇ ಅದ್ದರ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಂದಾಜು 250 ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದಾದರೆ.

$\frac{56,000,000}{250}$ $\frac{2,00,000}{1000}$ ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಮತದಾನದ ಒಂದು ಮತವು ಕರ್ನಾಟಕದ 200 ಜನ ಮತದಾರರ ಮತದಾನದ ಮತಗಳಿಗೆ ಸಮಮೌಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದರ್ಥ.

ಆ) ಸಂಸದರುಗಳ ಮತದ ಪೈಸ್ಟ್: ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಮತದಾನದ ಒಟ್ಟು ಮತಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಭಾಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಈಗ ಬರುವ ಮೊತ್ತವೇ ಸಂಸದರುಗಳ ಮತದ ಪೈಸ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಮತಗಳ ಪೈಸ್ಟ್ 10 ಕೋಟಿ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 500 ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಈಗ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರ ಅಳವಡಿಸುವುದಾದರೆ,

$\frac{10,00,00,000}{500}$ $2,00,000$ ಅಂದರೆ ಸಂಸದರುಗಳು ಮತದಾನದ ಮತ್ತು ಭಾರತದ 2,00,000(ಎರಡು) ಸದಸ್ಯರ ಮತದಾರರ ಮತದಾನದ ಮತಗಳಿಗೆ ಸಮಮೌಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಪೈಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತದಾನವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣದಾರರು ಪೈಸ್ಟ್‌ನ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸುವುದರಿಂದ ದೇಶದ ಸರ್ವಾಧಿಕ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಮತದನ್ನು ಅದ್ದರಿಗಾಗಿ ಹೇಗಾದ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯವರಾದ 1,2,3,4,5 ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಂಕಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಉದಾ: ಚುನಾವಣಾ ಕಣದಲ್ಲಿ A,B,C, & D ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಮತದಾರ ಸದಸ್ಯನು A-2, B-1, C-4, D-3 ಎಂಬುದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ B ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಮೊದಲ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು, A ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಅಂಕವೂ C ಗೆ ಕಡೆಯ ಮತ್ತು D ಗೆ ಮೂರನೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೇಗೆ ಮತದಾನಮಾಡುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ) ಕನಿಷ್ಠ ಮತಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವ ವಿಧಾನ: ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಅವನನ್ನು ವಿಜಯಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕನಿಷ್ಠ ಮತಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

$$\frac{\text{ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಮತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}{\text{ಚುನಾವಣೆಗೆಗಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ + 1}} = \text{ಪರಿಪೂರ್ಣ + 1 = ಕನಿಷ್ಠ ಮತಗಳು.}$$

ಉದಾ: A ಎಂಬ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ 4,50,000 ಮತಗಳು, B ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ 3,70,000 ಮತಗಳು C ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ 3,05,000 ಮತ್ತು D ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ 110,000 ಮತಗಳು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ,

$$\frac{\text{ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಮತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ}}{\text{ಚುನಾವಣೆಗೆಗಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ + 1}} = \text{ಪರಿಪೂರ್ಣ + 1 = ಕನಿಷ್ಠ ಮತಗಳು.}$$

$$\frac{12,35,000}{1+1} = \frac{12,35,000}{2} = 6,17,500+1 = 6,17,501 \text{ ಕನಿಷ್ಠ ಮತಗಳು.}$$

Scanned with CamScanner

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಆಡಳಿತಗಳು (Union and State Executive)

ಪೀಠಿಕೆ (Introduction) : ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಾದರಿಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಪೂರ್ಣ ಇಂದು ಅಧಿಕಾರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮಾದರಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಲವು ತೋರಿದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಮಂದಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಬಹುಮತ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆಂದಿದ್ದ ಸ್ವಭಾವ ಮಾದರಿಯ ಸರ್ಕಾರವೇ ಮೇಲುಗೈಯಾದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಸಂವಿಧಾನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು 'ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿಯ' ಕೂಡ ಇದೇ ನಿಲುವು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕೂಟ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತುಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತುಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆಯಿತು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆಯಿತು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇದರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರವನ್ನೂ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿಭಜನೆಯ ಈ ಮಾದರಿ ಅಂಗಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ರಾಜ್ಯ ಈ ಮಾದರಿ ಅಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕುರಿತು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉಳಿದಂತೆ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಎರಡನೆಯ ಅಂಗವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಮೊದಲು ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ (Central Executive)

ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ನಾಮಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆಯಾದರೆ ಇದರಲ್ಲಿನ ಉಳಿದವುಗಳು ಕೂಡ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

1) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (President) : ಭಾರತವು ಕೂಡ ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಂವಿಧಾನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜ/ರಾಣಿಯಂತೆ ಇದೂಕೂಡ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಮುಖನ ಹುದ್ದೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 52ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹುದ್ದೆಯನ್ನೊಂದಕ್ಕೆಯಾದರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಮುಖ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರೇ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ದೇಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಗಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಬದಲಾಗಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಸಭೆಯ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ಶಿಯವರು ಸೂಚಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರೆಂಬ ಪದವೇ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಈಗಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 52ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರಿಗೆಂದೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಲಹೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂಬಂಧ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೆಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರೀತಿ 53ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ಅವರಿಗೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಲ್ಲಿ ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲವೂ ಇವರ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆಯೇ ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿರೂ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಂತೆ ಇವರನ್ನು ಕೇವಲ ನಾಮ ಮಾತ್ರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಪತಿಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನಿಯವರ್ಗಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ನೈಜ ಆಡಳಿತಾಂಗವೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆ ವಿಧಾನ (Mode of Election): ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತಾದರೂ ಕೆ.ಟಿ.ಷಾರವರು ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಇದನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡಿಸಿದರು ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂಕ್ತ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದರು.

1) ಭಾರತದಂತಹ ವಿಶಾಲ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನೇರ ಚುನಾವಣೆ ಅಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ

2) ಒಂದು ನೇರ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಮಾತ್ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕ ಖರ್ಚಾದಂತೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

ದೋಷಗಳು / ಅನಾನುಕೂಲಗಳು (Demerits / Dis-advantages) :

ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲಿನ ಇದುವರೆಗಿನ ವಿವರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಇದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳು ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಅನಾನುಕೂಲಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಈ ದೋಷಗಳಿವೆ.

1) ಅಧಿಕಾರ ಪೃಥಕ್ಕರಣ ತತ್ವದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ (Violation of Theory of Seperation of Power) : ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾದ ತಾತ್ರ ರೀತಿ, ಅಂತೆಯೇ ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾರ್ಯಾಂಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೂ ಅಧಿಕಾರ ಪೃಥಕ್ಕರಣ ತತ್ವದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ದೋಷವಾಗಿದೆ.

2) ಸರ್ಕಾರದ ಅಸ್ಥಿರತೆ (In-stability of the Government) : ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಮಾದರಿಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ ಮೀರಿ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದು ನಡೆ ಅಂದರೆ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಅದರ ಕೃಪಾಶ್ರಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಸರ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗುವ ಆಗೆ ಏರು-ಪೇರುಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸುವಾಗ ಮೂಲಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದರಿಂದ ಇದರ ಬಗೆಗಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ದೋಷವಾಗಿದೆ.

3) ದೇಶವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವುದು (It divides the Nation) : ಸಂಸದೀಯ ಮಾದರಿಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದು, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚುನಾವಣಾ ಪಕ್ಷವೂ ತೀವ್ರ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲಿಸಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಒಡೆದು ಕಟ್ಟಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಅಂದರೆಯೇಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ವಿಭಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷವಾಗಿದೆ.

4) ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸರ್ಕಾರ (Government by Amateurs) : ಬಹುಮತ ಪಕ್ಷದವರಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರನ್ನೇ ಅಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವಂತಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸರ್ಕಾರವೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಅನಿಸಿಕೆ.

5) ಪಕ್ಷದ ಬಿಗಿಯಾದ ನಿಯಂತ್ರಣ (Rigid party control) : ಸಂಸದೀಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಹುಮತ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಠೆ-ವಿಧೇಯರಾಗಿ ಅಂತೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಗ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷದ ಶಾಸಕರುಗಳೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಮೇಲಿನ ಪಕ್ಷದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ನೆರವಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲದಂತಾದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಇದರ ಬಗೆಗಿನ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷ.

6) ಸಂಪುಟದ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರ (Dictatorship of the Cabinet) : ಅಂದರೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದಲೇ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅಂತಹ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಆದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದಾಗಲೇ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯವನ್ನಗಳಿಂದ ಸೂರಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ನಿಯಂತ್ರಣ/ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

7) ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಂತ್ಯ (It spoils the Executive Liberty) : ತಾತ್ರ ರೀತಿ ಮೂಲ ಅದರ ಅಂದರೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಬಹುಮತ್ತಿರುವುದು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಪಕ್ಷಗಳ (ಬಹುಮತ ಪಕ್ಷದ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ತಾತ್ರ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಅದೇ ಅಂತ್ಯ ಸಚಿವ) ಕೊಡಬೇಕಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಎರಡೂ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದೆಯಾದರೂ, ಅಂತೆಯೇ ಅಂದರೆಂದರೆ ಶಾಸಕಾಂಗವು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂದು ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷವಾಗಿದೆ.

8) ಶೇಕಡಾ ಪಟ್ಟಾಗಳ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬನೆ (Complete Reliance on Bearaucracy) : ಒಂದು ಕಡೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಶಾಸಕಾಂಗ & ಅಧ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿರೂ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದಿರುವುದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಎರಡು ಅಂಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಯಾವೊಬ್ಬ ಸಚಿವರಾಗಲೀ

Scanned with CamScanner

7) ಉಪಾಂಗದ ಅಧೀನತೆ (Sub-ordination of Executive) : [illegible]

8) ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ (Effective Opposition Party) : [illegible]

ಗುಣಗಳು/ಅನುಕೂಲಗಳು (Merits / Advantages) : [illegible]

1) ಶಾಸಕಾಂಗ-ಉಪಾಂಗಗಳ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದ ಸಂಬಂಧ (Cordial Relationship between Legislature and Executive) : [illegible]

2) ಅವಿಭಜಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Un-divided Responsibility): [illegible]

3) ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪಾತ್ರ (Responsible Role of the Opposite party): [illegible]

4) ಸರ್ಕಾರದ ಶಾಂತಿಯುತ ಬದಲಾವಣೆ (Peaceful change of Government): [illegible]

5) ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಯತಾ ಗುಣ (Efficiency and Flexibility): [illegible]

6) ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ (University of Political Education): [illegible]

Scanned with CamScanner

ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Parliamentory form of Government)

ಪೀಠಿಕೆ (Introduction) : ವಿಶ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅಶಕ್ತಮವಾಗಿ ಸಂಸದೀಯ, ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ, ಸಮತಾವಾದಿ ಮತ್ತು ನಿರಂಕುಶ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಇವು ಆಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಗಾತ್ರ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಜನರ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತವು ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಅರ್ಥ, ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹಾಗು ಗುಣ-ದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಅರ್ಥ (Meaning) : ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರಾಡಳಿತವೇ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ" ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ "ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಮೋಚ್ಚ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದ್ದು, ಅದರಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತದೋ ಅದೇ ಸಂಸದೀಯ ಮಾದರಿಯ ಸರ್ಕಾರ" ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ, ಸಮತಾವಾದಿ ಮತ್ತು ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣ-ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಒಂದು ಅಶಕ್ತಮ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವು ಇಂತಿವೆ.

ಲಕ್ಷಣಗಳು (Features/Charectaristics) : ಇತರೆಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

1) ನಾಮಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ (Nominal Head) : ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಮುಖರು ನಾಮ ಮಾತ್ರದವರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೆಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ನೈಜ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದ್ದು ಇದರ ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಮುಖರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಬಹುದಾಗಿರುವುದು ಇದರ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

2) ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ (Cabinet-Real Executive) : ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ನೈಜಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿದ್ದು ರಾಷ್ಟ್ರಾಡಳಿತದ ಸಮಸ್ತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಂತಿಮ ನೀತಿ-ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

3) ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Ministerial Resposibility) : ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಂಬುದು ಇದರಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಖಾತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ತಪ್ಪುಗಳು ನಡೆದಾಗ ಅದರ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಿರುತ್ತಿದದು ಇದನ್ನೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು, ತಪ್ಪುಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅದರ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಿರುತ್ತಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

4) ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ (Cabinet- Child of Parliament) : ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಳಮನೆಯಾದ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷದ/ಪಕ್ಷಗಳ ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ನಾಯಕ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ, ನಂತರ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಹಿರಿಯ, ಅನುಭವಿ, ಧಕ್ಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಕೋಮಿನವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಸಿಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

5) ಪ್ರಧಾನಿಯ ನಾಯಕತ್ವ (Prime Minister Leadership) : ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಪ್ರಧಾನಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಅಂತೆಯೇ ಲೋಕಸಭೆಯ ನಾಯಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

6) ಶಾಸಕಾಂಗ-ಕಾರ್ಯಾಂಗಗಳ ನಡುವಣ ಸಾಮರಸ್ಯ (Co-ordination between Legislature - Executive) ನೈಜ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವನ್ನೊಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಲ್ಲಿನ ಅರ್ಧಾಶ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷದಿಂದಲೇ ಆರಿಸಿ ಬಂದವರಾಗಿರುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನೀತಿ-ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಅಂಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಹಕಾರವಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

Scanned with CamScanner